

Dr. Polliç Bey'in 1918 Tarihli Raporuna Göre Berlin ve Aydın Vilayeti Hapishanelerine Genel Bir Bakış

An Overview Of The Prisons In Berlin And Aydın Province Indicated In Dr. Mr. Pollich's Report (1918)

*Saadet Tekin**

Özet

XX. yüzyılın başlarında Osmanlı İmparatorluğu'nda kaybedilen savaşlar, elden çıkan topraklar ve bu topraklardan göç etmek zorunda kalan halk, Anadolu'da nüfusun artmasına sebep olmuş, artan nüfus ve ihtiyaçlar asayiş bozmuştur. Bu durumda merkezîyetçi yapısını devam ettirmek isteyen devlet, bazı tedbirler almıştır. Ele alınan konulardan birisi de hapishaneler olmuştur. Bu dönemde Osmanlı-Alman yakınlaşması ıslahat programına da yansımıştır. Bu bağlamda Alman uzmanlara görev verilmesi söz konusu olmuştur. Bu uzmanlardan biri olan Doktor Polliç Bey Osmanlı hapishaneler ve tevkifhaneler müfettiş-i umûmîsi olarak atanmış olup, çalışmada onun bu konudaki faaliyetleri üzerinde durulmuştur. Doktor Polliç Bey, Prusya ile Aydın vilayeti ve mülhakatındaki hapishanelerin durumunu açıklayan kapsamlı bir rapor hazırlamıştır. Raporda Prusya'daki hapishanelerin son derece modern olmasına karşın Aydın vilayeti ve mülhakatındaki hapishanelerde ciddi sorunlara dikkat çekilmiş ve yeni düzenlemelere ihtiyaç olduğuna vurgu yapılmıştır. Ayrıca İzmir'e de yeni bir hapishanenin yapılmasının gerekliliği belirtilerek yeni yapılacak hapishanenin Almanya örneğine göre inşa edilmesi belirtilmiştir. Bu çalışmamızdan da anlaşılacağı gibi Almanya'da yargı sistemleri ve hapishaneler alanında modernizasyon daha erken dönemde başlamış ve hapishaneler mahkûmların yaşayışına uygun hale getirilmiştir. Osmanlı Devleti'nde de bu konuda çaba gösterilmiş, fakat bu çabalar iç ve dış gelişmeler nedeniyle başarılı olamamıştır.

Anahtar kelimeler: Hapishane, Tevkifhane, Mahkûm, Osmanlı, Aydın

Abstract

At the beginning of the twentieth century, the wars in which the army had been defeated, the lands which were lost and the public which

* Yrd. Doç. Dr. Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi, saadet.tekin@ege.edu.tr

was forced to move from these lands, resulted in the rise of the population in Anatolia, and in turn, spoiled the public order. As a result, the state aiming for the continuation of the centralist formation, took certain precautions. One of the issues taken up was the prisons. The impact of the close relationship between Germany and the Ottoman Empire during this period was also seen in the reform system. In this context, charging German experts with duties was discussed over. Dr. Mr. Pollich, who was one of the mentioned experts, was appointed as the general inspector of the Ottoman prisons and the remand homes, and this study focuses on his activities on this issue. Dr. Mr. Pollich prepared an extensive report which explained the situation in Prussia and Aydın province and the environs of it. The report indicated that although the prisons in Prussia were extremely modern, the fact that serious problems took place in Aydın province and the environs of it called for a new arrangement. In addition to this, by mentioning the necessity to build up a new prison in İzmir, it was stated that the new prison that would be built in İzmir would be constructed based on the model in Germany. As it can be seen from this study of ours, the modernization in the fields of the judgment system and the prisons began in an early period in Germany and the prisons were made convenient to the lifestyles of the prisoners. Efforts were made on this issue in the Ottoman State too; however these efforts could not work out successfully due to domestic and foreign developments.

Key Words: Prison, Remand home, Prisoner, Ottoman, Aydın

Giriş

XIX. yüzyıla girildiğinde gelişen ekonomik ilişkilerin dayattığı ihtiyaçlar, düzensizlikten ve güvensizlikten bunalan halkın gereksinimleri, eski yasalarla ve özellikle din kökenli kurallarla karşılanamıyordu¹. Merkezi devletin etkinliğini artırmak ve Avrupa devletlerinin müdahalelerini bertaraf etmek için var olan kanunları yenilemek gerekiyordu. Bu gerekçeler Osmanlılarda kanunlaştırma hareketlerini başlattı².

Osmanlı Devleti'nin dönem itibarıyla İngiltere ve Fransa'ya yakınlığı, yargı örgütündeki değişikliklerde de kendini gösterdi. Bu ülkelerden alınan yargılamaya yönelik kanunlar tercüme edilerek uygulamaya konuldu. Yeni kanunlar yeni mahkemeleri de gündeme getirdi ve bu alanda da önemli

¹ Saadet Tekin, "XX. Yüzyılın başlarında Aydın vilayeti ve mülhakatındaki hapisanelerin genel durumu" *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2006/2 Güz sayısı, Manisa 2006, s.65-77

² Coşkun Üçok / Ahmet Mumcu, *Türk Hukuk Tarihi*, Ankara 1976, s. 322; Gülnihal Bozkurt, "Tanzimat ve Hukuk" *Tanzimatın 150. Yıldönümü Uluslararası Sempozyumu*, Ankara 1994, s. 271- 285; Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, Cilt: VII, VIII, Ankara 1983.

düzenlemeler yapıldı. Savcılık, noterlik, adliye müfettişliği gibi birçok yeni birim adli teşkilatta yerini aldı. Fakat yapılan bu düzenlemeler sorunları çözmeye yeterli olmamış ve imparatorluğun sonuna kadar benzer sıkıntılar devam etmiştir³.

Kanun-i Esasî'nin kabulü ile bu alandaki düzenlemeler çerçevesinde - Padişah II. Abdülhamid'in baskısına rağmen- özellikle Said Paşa adliye ıslahatını sürdürmüştür. Bütün bu çabalar yeni bir hukuk anlayışını yaratmıştır. Bu süreçte batıda olduğu gibi Osmanlılarda da cezalandırma sisteminde değişiklikler meydana gelmiştir. Zindandan, mahbesten, hapishaneye doğru gidış başlamıştır. Yeni hapishaneler inşa edilmiş ve yine bu dönemde yayımlanan hapishane nizamnameleri ile hapishane ve tevkifhanelerde birçok yeni düzenlemeler yapılmıştır⁴.

XIX. yüzyılın sonları ve XX. yüzyılın başlarındaki siyasal, sosyal ve ekonomik çalkantılar ve savaşlar, çok ciddi sorunları da beraberinde getirmiştir. Özellikle son dönemlerde kaybedilen savaşlar ve yitirilen topraklar ve bu topraklardan göç etmek zorunda bırakılan Müslümanlar, Anadolu nüfusunun artmasına neden olmuştur. Artan nüfus ile birlikte artan ihtiyaçlar asayiş de bozmuştur. Bu durumda merkezîyetçi yapısını ve gücünü devam ettirmek isteyen devlet, bazı tedbirler almıştır. Bu tedbirler arasında hapishaneler konusu da kuşkusuz önemli bir yer oluşturmaktadır.

Bir taraftan var olan binaları tamir eden, diğer taraftan yeni hapishaneler inşa eden devlet, yeni hapishanelerin daha modern olması için de çaba sarf etmiştir⁵.

Özellikle yukarıda bir kısmı ifade edilen nedenler, mahkûm sayısının hayli artmasına sebep oluyor, bu da mevcut hapishaneleri yetersiz kılıyordu. Kapasite olarak yetersiz olan bu hapishaneler aynı zamanda sağlık koşulları açısından da uygun değildi⁶. Çözüm üretmekle görevli olan devlet, hapishanelerdeki izdihamı önlemek için mevcutların tamiri ve yeni inşaatların yanı sıra, yeni binaların da kiralanmasını gündeme getirmiştir⁷. Bunların yanı sıra II. Abdülhamid tahta çıkış yıl dönümlerinde, doğum günü kutlamalarında bazı suçlardan hükümlü mahkûmlar dışında, cezalarının üçte ikisini tamamlayan mahkûmlar için aflar çıkarmıştır. Bu aflarda, yargılama sürecinin uzunluğu, mahkeme kararlarında yapılan yanlışlıkların yanı sıra hapishane şartlarındaki olumsuzluklar da göz önüne alınmış olmalıdır. Yapılan aflar aynı zamanda yönetimin bu konudaki

³Noemi Levy/ Alexandre Toumarkine, *Osmanlı'da Asayiş Suç ve Ceza 18.-20. Yüzyıllar*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2007, s.190.

⁴B.O.A, DH. MB. HPS, Dosya No: 161, Vesika No: 46 (hazırlanan rapor), Yıldız, Agt, 188, 204.

⁵B.O.A, DH. MB. HPS, Dosya No: 144, Vesika No: 17.

⁶Gürsoy-Naskali ve Altun, Age., 58,74

⁷B.O.A, DH MB. HPS. Dosya No: 143, Vesika No: 10,

çaresizliğinin bir ifadesi ve kapasitesi dolmuş olan hapishanelerin boşaltılması olarak da algılanabilir⁸.

Aydın ve çevresindeki hapishanelerin genel durumları, imparatorlukta diğer hapishanelerden pek farklı değildir. Öncelikle bu binaların yetersizliği söz konusu olup Manisa, Denizli, Bergama hapishanelerindeki mahkûm sayıları izdihama yol açacak kadar fazladır.

Bazı hapishaneler sağlık koşullarına uygun olmayıp, ciddi anlamda rutubetli ve güneş ışığından mahrum durumdadır. Bir kaç dışında bu hapishanelerin tamirden ziyade yeniden inşa edilmesi gerekmektedir⁹.

Osmanlı Devleti son yüzyılda denge politikaları ile ayakta kalmaya çalışmıştır. XIX. yüzyılın başlarından itibaren İngiltere ve Fransa'ya dayanarak politikalarını sürdüren devlet, yüzyılın sonlarına doğru İngiltere'nin Osmanlı politikasını değiştirmesiyle birlikte siyasal birliğini yeni kuran Almanya'ya yaklaşmıştır. Daha önceleri yapılan ıslahatlarda ve birçok alanda İngiliz ve Fransız etkisi görülürken roller değişmiştir. Alman uzmanların ülkeye davet edilmesiyle Alman etkinliği artarak devam etmiştir.

İncelemekte olduğumuz hapishanelerin modernizasyonu konusunda da Alman uzmanların etkisi görülmüştür. Bu uzmanlardan bir tanesi de Doktor Polliç (Pollitz) Bey olup, Osmanlı Hapishaneler ve Tevkifhaneler Müfettiş-i Umûmîsi olarak Osmanlı Devleti'nin hizmetinde çalışmaya başlamıştır¹⁰. Doktor Polliç Bey ilk önce hapishaneler, kürek ve kalebentlik cezaları konusunda araştırma yapmıştır. Daha sonra ülke genelindeki hapishane ve tevkifhane sayısı, inşa durumları, fiziki konumları ile ilgili çalışmıştır. Yapılacak olan hapishaneleri fiziki konumlarını, binanın iç ve dış yapısını gösteren tabloları Dâhiliye Nezaretine sunmuştur. Ayrıca yapılması düşünülen bu hapishanelerde, mahkûmların darp edilme, yaralanma veya hastalanmaları durumunda ilk tedavisinin yapılacağı bir revir bölümünün oluşturulmasına, mevcut hapishanelerde aşırı kalabalıktan doğan sağlıksız ortamların giderilmesine, temizliğe dikkat edilmesine ve buralarda yaşanan olumsuz koşullara dikkat çekmiştir¹¹. Almanya ve Aydın'daki hapishanelerde de teftişler yapmış ve bu teftişler ile İzmir'de inşa edilecek hapishane hakkında kapsamlı bir rapor hazırlamıştır. Bu kapsamlı raporda dikkati çeken en önemli nokta, aynı dönemde ülkesindeki hapishanelerin genel durumunu da ayrıntılı bir şekilde anlatmış olmasıdır.

Bu rapor ışığında aynı dönemde Almanya'da yargı alanındaki gelişmeleri, hapishanelerin durumlarını, Osmanlı yargı sistemi ve hapishaneleri ile

⁸ Levy ve Toumarkine, Age, s.197

⁹ Bkz. Tablo 1.

¹⁰ BOA. DH. MB. HPS. Dosya No: 92, Vesika No: 18.

¹¹ Osman Şen, *Osmanlı'da Mahkûm Olmak*, Kapı Yayınevi, İstanbul 2007, s.69,70.

karşılaştırabilme imkânına sahip olmaktayız. Rapordan anlaşıldığına göre, 1875 senesine doğru Prusya adliye teşkilatı yeni esaslar doğrultusunda şubeleri bir araya getirme kararı almıştır. Bu suretle eski cinayet mahkemesi ve bunun arkasından tevkifhane 1881 yılında tamamlanarak aynı yıl içerisinde açılmıştır. Zamanla suçluların artması yeni binaların yapılmasını gerektirmiştir. Bu nedenle cinayet mahkemesi için ikinci bir bina, erkek suçlular için de ikinci bir tevkifhane inşa edilmiştir. Bu binalar 1 Eylül 1905'de hizmete girmiştir. Eski binanın iki büyük salonu bidayet mahkemesi ve polis merkezi için ayrılmıştır.

1898 tarihli Hapishaneler Nizamnamesi doğrultusunda mahkûmlar kendi elbiselerini, çamaşırlarını ve yataklarını kullanabilirler, isterlerse kendi paraları ile beslenebilirlerdi. Yine kendi paralarını kendi adlarına hapishane veznesine yatırabilirler, dava vekilleri veya kendilerini ziyarete gelen şahıslarla görüşebilirler, istedikleri kadar tütün içer, gazete okuyabilirlerdi. Ancak mahkûmlar hücrelerini temizlemek mecburiyetinde idiler.

Ceza kanunnamesi kapsamında olan bir maddeden dolayı tevkif edilenler tevkifhaneye ait olan çamaşırcılık, hat işçiliği, marangozluk, duvarcılık, badanacılık, yorgancılık, tenekecilik, çilingirlik, demircilik, hamamcılık gibi işlerde çalıştırılırlardı.

Kürek cezasına veya sadece hapis cezasına mahkûm edilenler de benzer işlerde çalıştırılmak üzere tevkifhaneye nakil olabiliyorlardı.

Tevkifhanelerde bir teslim alma odası mevcuttu. Tutuklular genellikle polis idaresine ait araba ile tevkifhanedeki teslim odasına nakil olunurdu. Tutuklu sayısı ve şekli kaydedilirdi. Bu iş bittikten sonra tutuklular sevk ve idare memurlarına teslim edilirdi. Tevkif olunan kadınlar da gerekli işlemler yapıldıktan sonra kadın tevkifhanesine gönderilirdi. Bu bilgiler bir sicil defterine kaydedilir ve tutuklulara imzalatılırdı. Üzerindeki elbiselerle erkek tevkifhanesine (€) harfli cenahtaki birinci tevkifhaneye gönderilir ve burada iyice bir muayene edilir, sonra da (€) harfli cenaha nakl olur, hâkim önüne çıkıncaya kadar (1 ay) burada kalırdı. Daha sonra da başka bir bölüme nakil olunurlar ve burada da tahliye edilinceye ya da bir hapishaneye gönderilinceye kadar kalırlardı. Medeni hukukla ilgili bir suçtan dolayı tevkif olanlar ile polis tarafından derdest olunup, hakkında daha önce yasal işlem yapılanların hapishanede kalmaları şarttı.

Tevkifhane Görevlileri

Berlin tevkifhanesi Prusya adliyesine bağlı 18 hapishaneden biridir. Memur heyeti büyük, orta ve küçük memurlar ile istihdam olunan bazı şahıslardan oluşan 202 kişidir. Bunlar arasında 1 müdür, müdür muavini, 1 haham, 20 tabip, 9 müfettiş, 1 mühendis, 1 muallim, muhasebeci, makine ustası, 16 baş mübaşir ve mübaşir, baş mübaşire ve 14 mübaşire, berber ve berber kalfası, 15 inşaatçı ve ustalar, makineciler, müstahdemler, hamallar vs yer almaktadır.

Tevkifhanelerin bölümleri

Hapishaneler Nizamnamesi'nin 26. maddesine uygun olarak birer tevkifhane ve tecrit hücrelerine sahip hapishaneler inşa edilmiştir. Tevkifhanelerin çoğu bir kişilik hücrelerden oluşur. Tecrit edilmiş kişilerin sağlıkları tek kişilik hücrelerde kalmaya uygun değilse nizamnamenin 29. maddesine uygun olarak düzenlenmiş birkaç kişilik odalara yerleştirilirlerdi.

Birinci erkek tevkifhanesinde tek kişilik hücre miktarı 700, yakalanarak tutuklananlara özel tek kişilik hücre miktarı 33 idi. Yedi kişilik koşullarda toplam 100 mahkum muhafaza edilirken, hastanede yatanların miktarı ise 89 olup, hapishanedeki toplam mahkum sayısı 800 olarak verilmişti.

İkinci erkek tevkifhanesinde altı koşutta müşterek muhafaza edilenler 30, tek kişilik hücrelerde 14, ceza kanunnamesine tevfikân 363, mahkûm edilenlere mahsus yataklı hücrelerde kalanların miktarı 62 olup, toplam 455'dir.

Üçüncü tevkifhane kadınlara ayrılmış olup koşullarda müştereken muhafaza olunanların miktarı 150, tek kişilik hücrelerdeki miktarı 55 olup, toplamı 205'dir.

Muvakkaten tevkif olanlara mahsus yedi hücre, genel hücre miktarı 25, toplam 154'dür. Tüm tevkifhanelerde kalanların sayısı ise 1614'dür.

Tevkifhanedeki diğer ek binaların kullanımı

İdare binası: Bu binanın ikinci ve üçüncü katında bir müdür odası, bir tevkifhane, iki müfettiş ve bir müdire odası vardır. Zemin katta ise müzakere salonu, muhasebe odası, teslim alma odası, polis tarafından teslim alınan şahısların özel bilgilerin ve imzalarının alındığı oda, kapıcı odası gibi odalar mevcuttur.

Birinci erkek tevkifhanesi: İdare binasının içinden geçildikten sonra doğrudan doğruya buraya ulaşılır. Tevkifhane bir merkez ile beş ayrı bölümden oluşur. (A), (B), (C), (D), (E) harfleriyle anılır. A harfli bölüm 76 metre, B ve E harfli bölümler 68'er metre, C ve D harfli bölümler 63'er metre olup her biri dört kısma ayrılmıştır. Bunların birinci, ikinci ve üçüncü katında 46, 40 ve 34 hücre vardır. Merkez kısmı altında sekiz koşu mevcuttur. Koşulardan biri resmi daireye ayrılmış diğerleri ortak kullanılmakta olup, 100 kişi barındırmaktadır. Bunlardan çeşitli işlerde yararlanılmaktadır. E ve D harfli bölümlerin arasında ikinci ve üçüncü katlarda tevkifhane ibadethanesi mevcuttur. İç tarafta Protestan ve Katolik dinindeki kadınlara tahsis edilmiş bir başka ibadethane daha vardır. İlk bölümde hâkim, daimi vekiller, mahkeme kâtipleri, baş mübaşirler, ruhban, müfettişler ve benzeri memurlara ait odalar ile tek kişilik hücreler bulunur. Bu odalar ve hücreler E harfli cenahın dördüncü ve beşinci mevkiini teşkil eden dairenin hududuna girer, uzanıp gider. Aynı cezalara mahkûm edilen tutuklular için olan hücreler zemin katındadır. Her bölümde bu hücrelerden dörder tane vardır. Medeni hukuku ilgilendiren bir

suçtan dolayı tutuklanan kişilere ayrılmış hücreler C harfli bölümün birinci ve ikinci katındadır.

E harfli bölümün birinci ve ikinci katında polis idaresi tarafından teslim olunan şahıslara ayrılmış 33 hücre vardır.

Ceza kanunnamesine uygun olarak tevkif edilen şahıslar hücrelere kapatılır. Hücrelerde kalorifer ve havalandırma olmasına rağmen mahkûmların dışarıyı görmeleri imkânsızdır.

Bölümler tavanda bulunan cemeânlardan ışık aldıkları gibi zemin kattaki kalın ve sağlam camlardan geçen ışıktan da yararlanırlar. Bölümler arasında ağaç dikili olan dört metre avlu vardır. Aralarındaki yollar taşlarla döşenmiştir. Mahkûmlar her türlü havada kuru bir zemin üzerinde gezinebilirler.

Birinci erkek tevkifhanesi beş metre yüksekliğinde bir duvarla çevrilidir. Üst tarafı cam ile kapalı bir koridor mevcuttur. B bölümünden üç rakamlı avluya çıkılır. Buradan hastaneye gidilir. Üç katlı ve avlulara doğru uzanan bu binada 15 hücre vardır. Toplam 89 yataklı hastanede dört yatak uyuza yakalanan mahkûmlar için ayrılmıştır. Yatakların 38'i bir kişilik hücrelerde diğer 38'i koğuşlarda bulunmaktadır. Hizmetçilere de beş yatak ayrılmıştır. Hastane son derece moderndir. Havalandırması, sıcak suyu, banyoları hatta bazı hastalar için zemin katta ayrı birer hamam vardır. Ameliyathanede sıcak ve soğuk su muslukları mevcuttur. Hastane elektrikle aydınlatılmaktadır. Hastaların nakli için hastanenin kuzeyinde bir asansör ayrılmıştır. Asansörün içi bir yatak ve iki hastabakıcı sığacak kadar geniştir. Her hasta için ayrı bir su musluklu lavabolar mevcuttur.

Yeni ve eski ceza mahkemeleri birbirine bağlıdır. Mahkeme memurları ve dava vekilleri sokağa çıkmaksızın bir mahkemeden diğerine gidebilmektedirler.

Kadın tevkifhanesi: Bu tevkifhanede haklarında henüz tahkikat yapılan, ceza kanunnamesine göre tutuklanan, medeni kanuna ilişkin cürümden dolayı hapsine karar verilen kadınlar muhafaza edilmektedir. İki kadın tevkifhanesinde erkek tevkifhanesindeki gibi döşemeler ve kemerli tavanlar bulunmamaktadır. Zemin katında banyo tekneleri, kadın çamaşırhanesi, kadınlara ait bir hücre, tevkifhane, bir suç işlemiş olanların hapsedildiği iki oda mevcuttur.

Mahkûmların hücrelerinin ve koğuşlarının pencereleri eski cinayet mahkemesinin avlusuna bakmaktadır. Koğuşlar ve hücreler büyük duvarlar ile tevkifhane arasındaki dokuz numaralı avludadır.

Dört katlı olan kadın tevkifhanesinde 55'i tekli koğuşlarda olmak üzere 205 mahkûm kalabilir. Burada 25'i koğuşlarda, diğerleri hücrelerde olmak üzere 32 yataklı bir hastane bulunmaktadır. Ayrıca bir kalem odası ve mektep mevcuttur. Erkek tevkifhanesinde olduğu gibi hücrelerde bir lavabo, bir elektrik lambası ve bir kalorifer radyatörü vardır. Sayıları sekize ulaşan koğuşlarda karyolalar ve yatak takımları mevcuttur.

Koğuşlardan yedi tanesi 20 kişilik, bir tanesi 10 kişilik olup, buraları elektrikle aydınlatılmaktadır.

İdare binasında erzak, alet ve edevatı koymak için kilerler bulunmaktadır. Çamaşırhanede içinde çamaşırların kaynadığı iki demir fıçı, duvara monte edilmiş iki tekne, bir çalkalama makinesi, çamaşırları kurutmak için iki (santrifüj) aleti vb. vardır.

Tevkifhane ve hastane için birer mutfak mevcuttur.

Memurların ikamet ettikleri yer ise eski cinayet mahkemesi müstemilatında bulunan bir apartmandır.

İkinci erkek tevkifhanesi: 1915 senesinde eski binaların müstemilatında inşa edilmiş olan ikinci erkek tevkifhanesi 455 kişiliktir. Tutukluların 30'u altı koğuştaki, 62'si yataklı hücrelerde, 363'ü de bir kişilik hücrelerde. Binanın A ve B bölümlerinde dört mahkûm hücresi mevcuttur.

Tevkifhane modern bir yapı şeklinde inşa edilmiştir. Camedânlar, her tarafta musluklu lavaboları bulunan bu bina elektrikle aydınlatılmakta, sıcak suya ve çeşitli makinelere sahiptir. Tevkifhanede ceza kanununa göre hapsolanlar için dört, cinayet suçluları için beş hücreli banyo, sekiz duşlu hamam, bir asansör, 255 kişilik bir ibadethane, bir mektep, hamam, vekiller ve ruhban için odalar mevcuttur. İki avlusu, beş gezinti yolu vardır.

Hâkim huzuruna çıkacak olan tutuklular için yeni cinayet mahkemesi tahsis olunmuştur. Tutuklular hâkim tarafından çağrılınca kadar burada kalırlar. Birinci Bidayet Mahkemesine ait davaların bakıldığı eski cinayet mahkemesi binasında da tutuklular için 30 hücre yapılmıştır. Kadın ya da erkek tutuklular topluca mahkeme binasındaki hücrelere konur ve kimseyle konuşmalarına izin verilmeksizin buradan doğrudan mahkeme salonuna alınırlardı.

Yukarıda ifade ettiğimiz gibi Berlin tevkifhanesi son derece modern bir yapıya sahiptir.

Rapora Göre Aydın Vilayetindeki Hapishanelerin Genel Durumu

Almanya'daki hapishanelerin durumundan sonra, Polliç Bey'in gözünden Aydın vilayeti hapishanelerinin durumuna bakmak aynı dönemde iki ülkedeki hapishaneleri karşılaştırma fırsatını da verir. Aydın vilayetine bağlı hapishanelerden, Bandırma, Balıkesir, Soma, Bergama, Akhisar, Kırkağaç, Manisa, Menemen, İzmir ve Aydın olmak üzere 10 adet kadın ve erkek hapishaneleri ziyaret edilip denetlenmiştir. "*Ziyaret edilen bu hapishanelerin bazılarında acil tedbirlere ve ıslahata gerek olduğu anlaşılmıştır*"¹².

¹² Hapishaneler ve Tevkifhaneler Müfettişi Umumisi Dr. Polliç Bey, Bandırma (7 Mayıs), Balıkesir (9 Mayıs), Soma (11 Mayıs), Akhisar (16 Mayıs), Manisa (18 Mayıs), Menemen (20 Mayıs), Aydın (26 Mayıs) ve İzmir'de (13 Mayıs) belirtilen tarihlerde incelemeler yapmıştır.

Aydın kazasında yapılan teftişte çoğu hapishanelerde olduğu gibi kanun dışı durumlar görülmüştür. Koşullarda yoğun bir kalabalık bulunmaktadır. Etraf pislik, paçavra ve fazla eşyalarla doludur. Bu hapishanelerde yeni düzenlemeye ihtiyaç duyulmuş ve şöyle bir uygulamaya gidilmesi önerilmiştir:

Kunduracı, semerci, sepetçi, terzi gibi zanaat sahibi mahkûmların ayrı bir yerde toplanıp, ameleye ihtiyaç duyulduğunda gerekli alet ve edevat tedarik edilerek mülki işlerde çalıştırılması, bu işlerden elde edilecek kazancın 2/3' ünün mahkûma verilmesi kalan 1/3' ünün de hapishane gelirlerine dâhil edilmesi kararlaştırılmıştır. Yapılan tetkikte zanaat sahibi mevcut mahkûmların 8/7 – 1/8 oranında bulunduğu, bunun da 40 amele anlamına geldiği, yevmiyeleri 20 kuruştan hesap edildiğinde günde 2,5 lira kadar hâsılat elde edilebileceği bildirilmiştir¹³.

Aynı şekilde avare bulunan kadınlar hakkında da tetkik için kadın hapishanesinin teftiş edilmesi, kadın mahkûmların, elbise ve çamaşır tamirâtı, çorap örme, ip bükme gibi işlerde görevlendirilmesinin uygun olacağı düşünülmüş ve yapılan incelemede de kadınların bu işleri yapabilecekleri anlaşılmıştır.

Cezalarının tamamlanmasına az bir zaman kalmış ve hapishanede ıslah edilmiş olanların bir gardiyan nezaretinde inşaatlarda istihdam edilmesi söz konusudur. Bu hususta mahkûmların hapishane dâhilinde çalışmalarının teşvik edilmesi kararlaştırılmıştır.

Aslında daha önceki yıllarda da hapishanelerde sanayi uygulamasına dönük çalışmalar söz konusu olmuştur. Bazı hapishanelerde bu gerçekleştirilmiş olmasına rağmen bazı hapishanelerde gerekli aletlerin yokluğu dile getirilirken bazıları da hapishanelerinde tahsisat talebinde bulunmuşlardır¹⁴. Devletin içinde bulunduğu ekonomik durum nedeniyle bu talep kabul edilmemiştir.

Doktor Polliç Bey hapishanenin içindeki koşullarda fazla ve lüzumsuz şeylerin Almanya hapishanelerinde geçerli olan usul üzere müzayede ile satılması ve bunlardan elde edilecek paraların hapishane gelirlerine kaydedilmesi önerisinde bulunmuştur.

Polliç Bey raporunda, idarenin çabasına rağmen, gerek koşullar, gerekse pavyonların zemin katının oldukça pis olduğunu gözlemlemiştir. Buraların mahkûmlara temizlettirilmesinin uygun olacağını belirttikten sonra, her hafta mahkûm ve tutukluların istihdam ettirilmeleri ve koşullarda birikmiş olan eşyaların mümkün mertebe temizlenmesinin gerekli olduğunu dile getirmiştir.

¹³Bu konu ayrıntılı bir şekilde İzmir hapishane-i umumisindeki mahkumînin çalıştırılması hakkında nizamnamede belirtilmiştir.

¹⁴ B.O.A, DH. MB. HPS. Dosya No: 143, Vesika No: 44

Bu suretle hapishanelerde mevcut uyuz hastalığının da önüne geçilebileceği düşünülmektedir.

Kısa süre zarfında devletin her yerinde hapishane inşaatının mümkün olacağı ama hâlihazırda mevcutların ıslahına gayret edilmesinin gerekliliği raporda belirtilmiştir.

Saruhan kazasındaki teftişte de benzer bir tablo ortaya çıkmış olup, hapishanenin durumunun hayli kötü olduğu ve tedbir alınmasının zorunluluğuna vurgu yapılmıştır.

“Öncelikle hapishanenin ayrı bir memur tarafından bircümle aksamının temizlenmesi (bilhassa paslı bölgelerin) gerek nisa gerek zükûr hapishanelerindeki mevcudun hastalıklara karşı azaltılması, koridorlardaki çamurun giderilmesi, mahkûmların mümkün mertebe hapishane haricinde bir yevmiye ile istihdamı, harap bir halde bulunan su mecrasının mahkûmlar tarafından tamiri, hapishanede anneleriyle birlikte hapis edilen çocukların düzenli bir şekilde kayıtlarının tutulması, gerek mahkûmların gerekse hapishanede bugün hala mevcut bakkalıye, kahvehane ve benzeri dükkânlardan elde edilecek gelirin çocuklara, hastalara ve hapishanenin tamirine sarf edilmesi” önerilmektedir.

Mevcut hapishanenin odaları ihtiyaca cevap veremediği için ıslahat yapılması, yedi-sekiz odası bulunan hapishanenin ıslahı ile bu odalarda 12 ile 15 arası mahkûmun kalabileceği ayrıca kapalı koridorda da 15 kişinin ikamet edeceği toplam 120 kişinin yerleştirilebileceği ifade edilmektedir.

Hapishane kullanılmadan önce duvarların kireç ile sıvanması, binanın gerek iç gerek dış duvarlarının sağlamlaştırılması, odalardan bir tanesinin de gardiyan odası yapılması, pencerelerde emniyet tedbirleri alınmasının gerektiği belirtilmektedir¹⁵.

Teftiş edilen bir başka hapishanenin durumu da yukarıda ifade ettiklerimizden pek farklı değil. Benzer sorunlar burada da kendini gösteriyor. Hapishane üç binadan oluşuyor. Eski ve tahtadan oluşan bölümde mahkûmlar, son zamanlarda inşa edilmiş olan yeni ve tavanları örtülmüş bölümde ise tutuklular kalıyor. Binanın tahta olan bölümündeki tahtalar tamamıyla ayrılmış olduğundan bunların tümünün kaldırılıp, tuğla ile kapatılması, tahtaların temizlenmesi, yukarı kattaki odaların tamirinin yapılması, kazık zeminin tamir ve ıslahı ile tahtakurularının da imha edilmesinin gerekli olduğu ifade edilmektedir.

Mevkufin koşullarında izdihamın söz konusu olduğu belirtilmektedir. Şöyle ki 83 kişinin bulunduğu 594 metre genişlikte bir odada adam başına ancak altı metre düşerken, diğer koğuş 238 metre ve tutuklu başına beş m² kadar yer düşüyordu. Bunun giderilmesinin gerekliliği açıklanmaktadır.

¹⁵ B.O.A, DH. MB. HPS. Dosya No: 161, Vesika No: 46

Hapishanede dikkati çeken bir başka husus ise, kadın ve erkek mahkûmların atıl bir halde bulunmalarıdır. İşgücüne ihtiyaç duyulduğu ve işçilerin her taraftan arandığı bir dönemde; reji ve bazı fabrika siparişlerinin hapishane içinde karşılanmasını sağlayacak şekilde gerekli düzenlemelerin yapılması önerilmektedir. Ayrıca teftiş sırasında bazı kadın mahkûmlarla yapılan görüşmeler sonucunda polis ve jandarmanın çamaşırlarının hapishanede yıkanabileceği de belirtilmiştir. Böylece mahkûmlar atıl durumdan çıkarılıp üretici durumuna getirilmiş olacaktır. Polliç Bey'in kendi ifadesiyle “ *bu suretle hapishane dâhilinde işlerin birbirini takip ederek inkişaf edeceği gibi, bu organizasyon neticesinde elde edilecek kazançtan tamiratta ve yeni inşaatta kullanılabilir*” belirtilmektedir.

Bundan dolayı her ay muhtelif işlerde istihdam edilen mahkûmların gündeliğinin hapishaneye kalan miktarının müdüriyet tarafından bir deftere kaydedilmesi önerilmiştir. Bu şekilde mahkûmlar için pek az olan bu gelirlerin birikmesi hapishane içindeki bazı sorunların çözümünde kullanılabilir.

Anneleri ile birlikte hapishanede kalmak zorunda olan çocuklar için ayrı bir nafaka verilmediğinden, mahkûmlara verilen ekmeği paylaşıyorlardı. Bu durumun da dikkate alınmasının gerekliliği ifade edilmektedir.

Teftiş esnasında Bandırma, Soma ve Akhisar hapishaneleri dışındaki hapishanelerin gayri kanuni bir halde oldukları görülmüştür. Oldukça kalabalık bulunan Manisa Hapishanesi'nden % 20 kadar tutuklunun bir başka yere nakli kararlaştırılmıştır. Ama tutuklu ve mahkûm için ayrı binalar yapılmasının sorunu çözeceği raporda belirtilmiştir. Tevkifhanelerin mahkemeyele bitişik olması gerektiği ve bunun küçük şehirlerde uygulanabildiği söylendikten sonra büyük şehirlerde de uygulanmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir. O yüzden de mahkemelerin şehrin ortasında, hapishanelerin ise varoşlarda inşası esas kabul edilmelidir. Avrupa'da da mahkûmların otobüsle veya tramvayla taşındığı aynı uygulamanın Osmanlı'da da yapılabilirliği belirtilmiştir.

Yeni yapılacak hapishanelerin civarında ya da bahçesinde Almanya' da olduğu gibi küçük evler yapılarak burada çalışan memurları aileleriyle ikamet ettirilerek, hayatlarının kolaylaştırılmaları hedeflenmiştir.

Teftiş sırasında hastaların tedavisinin genel olarak gayri kanuni bir halde olduğu belirtilmiştir. Aydın ve İzmir hapishanelerindeki mahkûmların ağızlarında çiban ve yaralar mevcut olup, tedavi edilmedikleri görülmüştür. Balıkesir hapishanesinin yanında ayrıca bir ev hastane olarak ayrılmış ama parasızlık nedeniyle gerekli tedavilerin yapılamadığı ilgili doktor tarafından Doktor Polliç'e ifade edilmiştir. Sorunun çözümü için Polliç Bey,

“Hükümet de bu giderleri karşılayamayacağı için, kadın ve erkek bütün mahkûmların gücüne göre çalışmaya sevk edilmesi, yermiye olarak alacakları 15–20 guruşun %20' sinin hapishaneye bırakılması, bir sene mahkûmiyete ya da bir sene cezası kalanların özel veya

devlet işlerinde istihdam olunması (ziraat işleri vs.), firar teşebbüsünde jandarma veya gardiyan tarafından üzerlerine ateş edileceğinin mahkûma tebliğ edilmesi, terzi, kunduracı, marangoz, semerci, çamaşırcı, ilikçi, balcı gibi zanaat sahiplerinin çalıştırılması, çalıştırılacak mahkûmlar için bir nizamname hazırlanması bu suretle kazanılacak paranın hapishanelerin tamirati, hastaların ve çocukların tedavisi ve gençlerin talim ve terbiyesine ayrılacağı¹⁶ gibi bazı tedbirlerin alınmasını gerekli görmüştür.

Sağlık sorunlarını önlemek için başka tedbirler de alınarak karantina talimatnamesi hazırlanmıştır. Buna göre; hapishaneye giren herkesin karantina odasına alınması (temiz olduğuna kanaat getirilenler hakkında istisna yapılabilecek), karantina süresinin 48 saati geçmemesi, karantina odasının her gün bol su ile yıkanması, her ay badana yapılması, karantinaya sevk edilen şahısların bakımı, banyosu, elbise ve çamaşırlarının temizlenmesi, elbise veya çamaşırları bulunmadığı takdirde hücrelerinde elbiseleri kuruyuncaya kadar çıplak durmaya mecbur tutulması, bir cilt hastalığı veya uyuz olan mahkûmların diğerlerinden ayrılarak ayrı bir odaya alınması, mümkün değilse odanın bir köşesine alınarak düzenli muayeneye tabi tutulması, hapishane dâhilinde temizliği devam ettirebilmek için her mahkûm haftada bir kez banyo yaptırılması, eşyaların bahçede veya avluda silkelmesi, koğuşların bol su ile yıkanması, hapishane müdürünün bu işleri kontrol etmesi ve her odada bir çavuşun belirlenmesi, bahçedeki veya avludaki eşyaların üzerinin örtülmesi, bahçe süpürülmesi ve yıkanması, odalardaki durumların hapishane müdürü tarafından bir cetvel ile düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.

Rapora Göre İzmir'de Yapılması Planlanan Hapishane

Osmanlı'nın sayılı ticaret şehirlerinden biri olan İzmir'e yeni bir hapishane inşasının gerekli olduğu ve eski hapishanenin bulunduğu yerin ise yeni ve büyük bir teşkilat yapmaya uygun olmadığı görülmüştür.

Yeni yapılacak teşkilata esas olmak üzere mahkûmların çalıştırılmasına dair bir nizamname düzenlenmiştir. Bu nizamnameye göre; zanaat sahiplerinin imalathanede toplanarak, 18 yaşından küçük mahkûm ve mevkufun çırak olarak (yevmiyeleri 15 kuruştan aşağı olmayacak şekilde) çalıştırılması, mahkûmun hapishane haricinde inşaatta ya da ziraat işlerinde istihdam olunması, hapishane haricinde çalıştırılacak mahkûmların sevk ve idaresinden jandarmanın sorumlu olması, çalıştırılacakların 15–35 yaşları arasındakilerden tercih edilmesi, mahkûmları ve çalışmalarını yerinde denetlemek üzere hapishane müdürünün ayda bir kez bunları ziyaret etmeye mecbur tutulması, çalışma yerleri 3 kilometreden uzak ise masrafların hapishane gelirlerinden karşılanması, kadınların da yapabilecekleri işlerde çalıştırılması daimi ve muntazam iş yapamayacak olanlardan belirli saatlerde doğramacılık, semercilik, kunduracılık gibi işlerde çalıştırılması, çivi, iplik, iğne gibi eşyaları satın almak zorunda

¹⁶ B.O.A, DH. MB. HPS, Dosya No: 161, Vesika No: 46

olanların jandarma nezaretinde bir saat kadar dışarı çıkmasına izin verilmesi, elde edilen hâsılâtın %25'inin hâpishaneye verilmesi şartıyla hâpishane dâhilinde kahveci, bakkal vs. dükkânların çalışmasına müsaade edilmesi¹⁷ gibi bir dizi kararlar alınmıştır.

Bu nizamnameden ayrı bir de mahkûmların talim ve terbiyesi ile ıslah edilmeleri için bir mektep, ayrıca marangoz, kundura, terzi gibi birer imalathane açılmış olup, hâpishaneye dâhil edilmiştir. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi bir karantina talimatnamesi tanzim edilerek, idare ve teşkilatın sorumluluğu da tamamı ile hâpishane müdürüne bırakılmıştır. Kontrol edilmek üzere hâpishanenin gelirlerinin de düzenli olarak bir deftere kayıt edilmesi kararlaştırılmıştır.

Yeni inşa edilecek hâpishanenin başmühendis denetimiyle yapılması, dış duvarlarının kalın olmayıp çimento oranını arttırarak tuğladan örülmesi bu durumun hem vakit hem masrafı düşüreceği, inşaatta çalıştırılacak olan mahkûmların ikameti için iki büyük hangarın yapılması önerilmiştir. Eski hâpishane planlarından vazgeçilerek, pavyon şeklinde hastane ve kışlalarda olduğu gibi (zemin ve birinci kat) iki katlı olması planlanmıştır. Yeni hâpishanede iki adet 300 mevcutlu, bir adet 100 mevcutlu, bir adet 200 kişilik kürek mahkûmları ve bir adet de 200 kişilik 18 yaşından küçüklerin ceza kanununun 40. maddesine göre tutuklu gençler için ıslahane yapılması ayrıca 50 hastaya cevap verebilecek bir hastanenin ilave edilmesi teklif edilmiştir.

Bu şekilde inşa edilecek hâpishanenin pavyonları yatakhane olarak düzenlenerek 25–30 kişi buralarda ikamet edebilecektir. Zemin kat imalathane olarak düzenlenecektir. Bu pavyonların her birinde hususi vakalar için sekiz kadar hücre, abdesthane, hamam ve banyo bulunur. Her pavyon bir bahçe veya avlunun ortasında, etrafı çift kat tellerle çevrilerek muhafaza edilir. Genç çocuklar için pavyonun yanına 20–30 kişilik mektep tesis edilecektir. Kadın ve erkek pavyonları kesin olarak birbirinden ayrılacaktır. Planda katların yüksekliği dört metre görülmesine rağmen üç metrenin de yeterli olacağı bildirilmektedir. Bu durumun masrafları da azaltacağı vurgulanmakta, nitekim Almanya'daki hâpishanelerin de yüksekliğinin 3,20 metre olduğu hatırlatılmaktadır. Bu hâpishane büyük gibi görülse de ileride ihtiyacı ancak karşılayacaktır.

SONUÇ

Polliç Bey'in raporuna dayanarak yargı ve hâpishaneler alanında modernizasyon, Osmanlı Devleti'ne göre Almanya' da daha erken başlamıştır. Bu doğrultuda yargı sistemi düzenlenmiş ve dağınıklığa son verilerek yargı kurumları tek çatı altında toplanmıştır.

¹⁷ B.O.A, DH. MB. HPS, Dosya No: 161, Vesika No: 46

Mahkûmlara daha geniş özgürlükler tanınmış, sanayi kuruluşları gibi hapishanelerde üretime dönük çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

Koşullardan ve hücrelerden oluşan hapishaneler kaloriferli, havalandırmaları olan, ışık alabilen aydınlık mekânlar haline getirilmiştir. Bahçeler düzenlenmiş, ağaçlık, yollarına taş döşenmiş avlularda mahkûmlar rahatça dolaşabilmektedirler.

Ayrıca hapishanede; havalandırması, sıcak suyu, hamamı, modern ameliyathanesi, hasta nakli için geniş bir asansörü olan ve elektrikle aydınlatılan son derece modern bir hastane oluşturulmuştur.

Kadın tevkifhanesinin de aynı şekilde düzenlenmiş olduğunu görüyoruz. Kısacası ülkedeki hapishanelerin mahkûmların yaşayışına uygun hale getirildiğini söyleyebiliriz.

Osmanlı devletinin de ise, son dönemlerdeki siyasal, sosyal ve ekonomik çalkantılar çok ciddi sorunlar ortaya çıkarmıştır. Her alanda olduğu gibi hapishaneler konusunda da tedbir alınması, mevcutların tamiri, yeni modern hapishanelerin yapılması düşünülmüştür. Yapılan incelemede Aydın ve çevresindeki hapishanelerin büyük çoğunluğu için onarım gerektiği görülür.

Bizdeki hapishaneler koğuş tipindedir. Koğuşlar da oldukça kalabalık olup kişi başına beş, altı metre yer düşmektedir. Pislik had safhadadır. Koridorlar çamur içinde ve sağlığı tehdit eder bir durumdadır. Fazlalık eşyalar ve paçavralar ortalıktadır. Çocuklarıyla birlikte kalmak zorunda olan annelerin durumları da kötüdür. Ayrıca mahkûmlar da atıl bir durumdadır.

Yukarıda bir kısmını ifade ettiğimiz sorunların giderilmesi için Almanya'daki gibi son derece modern hapishanelerin oluşturulması düşünülmüştür. Koğuş tipinde yeni hapishanelerin yapılması ve yine Almanya örneğinde olduğu gibi bahçelerin düzenlenmesi, hasta mahkûmların tedavisi için tedbir alınması planlanmıştır. Mahkûmların becerilerine göre çalıştırılması ve kazanılacak paranın bir kısmının hapishaneye, kalanının da kendilerine verilmesi, haftada bir kez banyo yapılması, bahçe ve avluların bol su ile yıkanması gibi bazı önlemlerin alınması kararlaştırılmıştır.

Bu örnekler doğrultusunda İzmir'de yeni bir hapishanenin inşası düşünülmüştür. Hapishane yapımında da yine mahkûmların iş gücünden yararlanılması planlanmıştır.

Görüldüğü gibi Devletin, hapishanelerin düzenlenmesi konusunda çaba gösterdiği, ama tüm çabalarına rağmen iç ve dış gelişmeler nedeniyle yeterli sonuçlar alamadığını söyleyebiliriz.

Kaynakça

Arşiv Belgeleri

- B.O.A. DH. MB. HPS, Dosya No: 92, Vesika No: 18
B.O.A, DH. MB. HPS, Dosya No: 143, Vesika No: 10
B.O.A, DH. MB. HPS, Dosya No: 143, Vesika No: 44
B.O.A, DH. MB. HPS, Dosya No: 144, Vesika No: 17
B.O.A, DH. MB. HPS, Dosya No: 161, Vesika No: 46

Kitap ve Makaleler

- Bozkurt, Gülnihal, “ Tanzimat ve Hukuk” *Tanzimatın 150. Yıldönümü Uluslararası Sempozyumu*, Ankara 1994, s. 271- 285.
- Gürsoy-Naskali, Emine/ Altun, Hilal Oytum, *Zindanlar ve Mabkûmlar*, İstanbul 2006.
- Karal, Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi*, C. VII, Ankara 1983.
- Karal, Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi*, C. VIII, Ankara 1983.
- Levy, Noemi/ Toumarkine, Alexandre, *Osmanlı'da Asayiş Suç ve Ceza 18.-20. Yüzyıllar*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2007
- Şen, Ömer, *Osmanlı'da Mabkûm Olmak*, Kapı Yayınları, İstanbul 2007.
- Tekin, Saadet, “ 19. Yüzyıl Sonu 20. Yüzyılın Başlarında Nazilli Hapishanelerine Kısa Bir Bakış”, *Tarih ve Toplum*, Ocak 2001, s. 11–14.
- Tekin, Saadet, “XX. Yüzyılın başlarında Aydın vilayeti ve mülhakatındaki hapishanelerin genel durumu” *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2006/2 Güz sayısı, Manisa 2006. s. 65–78.
- Üçok, Coşkun / Mumcu, Ahmet, *Türk Hukuk Tarihi*, Ankara 1976.
- Yıldız, Gültekin, *Osmanlı Devleti'nde Hapishane İslahatı (1893–1908)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Anabilim Dalı Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2002.

Tablo 1: Aydın Vilayeti Merkez ve Mülhakatı Hapishaneleri Hakkında İzahat

Esami-i Mahal	Hapishanelerin İsimleri	İdaresi	Kayıtlar	Gardiyanlar	Hapishane	Tevkifhane	Mahtûm	Mevkuf
İzmir Merkez	Hükümet Hapishanesi	Müdür Ahmet Kemal	3	21	1	Hapishane Dahilinde	340	288
Nif Kazası	Nif Hapishanesi	Gardiyan Tarafından	-	1	1	Yoktur	2	3
Karaburun	Hükümet Avlusunda	Gardiyanlar	-	2 Erkek Kadın	1	Yoktur	4	1
Kuşadası	Geçici Olarak Aziziyede Bir Oda	Gardiyan	-	1	1	Yoktur	4	2
Çeşme	Çeşme Hapishanesi Bir Oda	Gardiyan	-	1	1	Hapishanede	4	4
Tire	Hükümet Dahilinde	Gardiyan	-	1	2 Erkek Kadın	Var	35	2
Ödemiş	Hükümet Hapishanesi	Gardiyan	-	1	1	Yoktur	32	41
Urla	Urla Hapishanesi	Gardiyan	-	1	2 Erkek Kadın	1 Erkek	12	3
Foçateyn	Foçateyn Hapishanesi	Gardiyan	-	1	1	1	1	-
Bayındır	Bayındır Merkez Hapishanesi	Gardiyan	-	1	1	Yoktur	7	4
Menemen	25 Kişilik	Gardiyan	-	2 Erkek Kadın	1	1	5	15
Seferihisar	Hükümet Dahilinde	Gardiyan	-	1	1	1	4	-
Bergama	Bergama Hapishanesi	Gardiyan	-	1	1	Yoktur	26	51
Manisa Livası	Merkez Hapishane	?	?	?	?	?	222	145
Turgutlu Kazası	Kasaba Hapishanesi	Gardiyan	-	1	2	1(10 kişilik)	21	9
Alaşehir Kazası	Hükümette	Memur Vekili	-	3	3 oda	5 (oda)	32	76
Kula Kazası	Kula Hapishanesi	Gardiyan	-	1	1	Yoktur	22	15
Akhisar Kazası	-----	-----	-	-	1	-	36	30
Salihli Kazası	-----	-----	-	-	1	-	33	30

